

ABONAMENTUL

Pentru monarhie:

Pe un an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
3 cor. $\frac{1}{2}$, 4-50 fil.

* *

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane

 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{2}$, an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

* *

Tot ce privește foaie
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Francisc Iosif I.

1830—1916.

Reîncepem munca noastră de cronicari, cu încreștarea unui jalnic eveniment: moartea Majestății Sale împăratului-rege Francisc Iosif I.

În războiul cumplit ce dăinuște, moartea venerabilului Monarh este un eveniment, ce concentrează asupra-și atenția lumii întregi.

Sufletul Lui doritor de pace a fost rânduit din partea soartei, să-și iea sborul spre lumea nemuririi, chiar în o vreme, când ravăgiile înfricoșatului războiu continuă a-se deslănțui sub văzduhul incendiat.

Mare sbucium sufletesc a trebuit să sguđuie inima Lui nobilă, când a iscălit proclamația de războiu, după-ce a cumpănit totul conștientos și amănunțit! Gândul Lui din urmă se întoarce ca o binecuvântare asupra trupelor Lui, cari luptă cu atâta vitejie, la cele patru vânturi ale Monarhiei noastre.

De aci înainte El aparține cu totul istoriei. Va veni cronicarul obiectiv; va cumpăni, după vrednicie, activitatea Monarhului, căruia Provedința i-a îngăduit să atingă limita patriarhală a vieții. Va înșirui toate faptele Domnitorului, arătând cum sub îndelungata Lui stăpânire lucrurile iau o altă înfățișare și tronul Habsburgilor se întărește tot mai mult.

Poporul nostru încă își rezervă paginile recunoștinței, în această istorie, pentru toate binefacerile, ce le-a primit dela Monarhul ce se duce. Ele împodobeau și până acum scrisul istoriografilor noștri, dar moartea împăratului-rege le va da forma deplină.

Poporul nostru nu a pregetat nici o clipă să-și dovedească cu fapta recunoștința și alipirea cătră Domnitor de câteori i-s'au cerut jertfe de sânge în zilele grele ale trecutului, ca și în acele, prin cari ne strecorăm astăzi. Figura luminoasă a eroului Baron Ursu de Margina, e reprezentată cu vrednicie și astăzi prin eroi de talia colonelului Daniil Papp, a locotenentului-colonel Victor Rusu și a atâtor viteji, cari au luptat și luptă cu credință sub steagul, pentru care au jurat.

Amintirea Lui se va păstră cu sfințenie în sânul poporului, ca aceea a unui Domnitor bun și înțelept, dând atâtea dovezi de dragostea părintească, ce o avea pentru supușii Săi.

O dihnescă în pace!

Date biografice.

Francisc Iosif I, împărat al Austriei, rege al Boemiei etc. și rege apostolic al Ungariei, n. 18 Aug. 1830 ca fiul cel mai mare al arhiducelui Francisc Carol și al arhiducesei Sofia, princesă de Bavaria. Educațiunea sa urmă sub conducerea arhiducesei Sofia și a contelui clerical Bombelles. Primul paș în viața publică îl făcu în 1847 ca reprezentant al împăratului Ferdinand la instalarea palatinului Ștefan în Pojon, unde plăcu foarte. În Apr. 1848 era să fie numit guvernor al Boemiei, merse însă în Italia, unde lua parte la războiu. Mersul evenimentelor politice îl chiamă pe neașteptate pe tron. Spre a scăpa adecă de promisiunile făcute Ungurilor de împăratul Ferdinand, consiliul familiar îl declară major, exoperă resignarea împăratului Ferdinand și-l proclamă după retragerea tatălui Său Francisc Carol în 2 Dec. 1848 împărat al Austriei. Ca atare pleca la Ungaria și participă la cucerirea fortăreței Raab. Cu ajutorul Rusiei doborî revoluția ungară și restituî apoi absolutismul, desființând constituția din 20 Aug. 1851 și dietele. Restabilirea liniștii în țară îi făcu cu puțință a relua rolul dirigent în federațiunea germană și a înfrânge politica prusiană prin convențiunea încheiată 1850 la Olmüt. La 1854 se puse în opoziție contra Rusiei și-și pierdu din cauza aceasta simpatiile aliatului de odinioară, iar la 1855 încheia cu curia papală un concordat. Absolutismul centralist și germanisator au produs catastrofa din 1859. Împăratul pleca în persoană în Italia, ca să conducă campania în contra Italianilor și Francezilor aliați, nu avu însă succes, ci fu necesitat a încheia pacea dela Villafranca și a ceda Lombardia, ca să treacă hegemonia în mâinile Prusiei. Experimentele constituționale, făcute cu diploma din 20 Oct. 1860 și cu constituțiunea proclamată de Schmer-

ling în 26 Febr. 1861 tindeau pe deoparte a mulțami popoarele, pe de altă parte însă a menținea preponderanța germană și centralismul. Rezultatul lor a fost iarăș o catastrofă la Königrätz, prin care Austria fu scoasă din federațiunea germană și pierdu Veneția. Sub greutatea evenimentului acestuia împăratul ceda Ungariei independența și desfacerea monarhiei în două state, ale căror referințe se regulară prin pactul din 1867, mijlocit de cancelarul contele Beust. Pe baza compromisului acestuia F. I. se încorona în 8 Iunie 1867 la Budapesta rege al Ungariei.

În privința personală, F. I. se bucură de cea mai mare venerațiune din partea popoarelor Sale, precum au documentat omagiile aduse Lui cu ocaziunea iubileului de 50 ani al domniei Sale. În privința familiară F. I. a îndurat lovituri grele, pierzând unicul Său fiu *Rudolf*, n. 22 Aug. 1858 și † 1889, și soția Sa *Elisaveta*, născută princesă de Bavaria, care fu asasinată de un anarhist în 1898 la Geneva. I-au rămas numai două fice, arhiducesa *Gisela*, n. 12 Iulie 1856 (căsătorită cu Leopold, principe de Bavaria), și *Maria-Valeria*, n. 22 Aug. 1868 (căsătorită cu arhiducele Francisc Salvator).

Ajuns la adânci bătrânețe, — căci era atunci de 84 de ani, — e atins apoi la anul 1914 de o nouă și grea lovitură Împăratul și Regele nostru, acum adormit în Domnul, Francisc Iosif I, — nepotul său moștenitorul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, fala și mândria sa, precum și nădejdea popoarelor din monarhie, e asasinat mișelește în Sarajevo, împreună cu soția sa Sofia de Hohemberg, și din acest omor politic se naște războiul groaznic, la care asistăm de doi ani și jumătate, războiul, ale cărui grozăvii le-a văzut și le-a simțit și Împăratul și Regele Francisc Iosif I, al cărui sfârșit însă nu a mai putut să-l aștepte, ci obosit de lunga domnie și

îndurerat de cele ce se petrec în lume, a plecat la gloriosii Săi înaintași, părăsind această vale a plângerilor. Fie bine primit între cei buni și drepti, căci memoria Sa în veci binecuvântată are să fie!

Boala.

În starea sanitară a Majestății Sale s'a observat schimbare de prin primele zile a lunii Noemvrie. Boala a fost premersă de influență, care a degenerat în tusa și friguri. Morbul progresa spre plumuna dreaptă, unde a cauzat aprinderea peliței pulmonare, după cum au constatat medicii de curte, dr. Kerzl și Orthner. Majestatea Sa adese avea ferbințeli mari cu o temperatură de 39.6 grade, ceea ce producea slăbiciune în tot corpul. Tot timpul în care Majestatea Sa era cuprins de morb, și-l petrecea cu rezolvirea actelor și conducerea imperiului. Mai slăbit s'a simțit în ziua de 22 Noemvrie.

Ultimele cuvinte.

Mă simt debil. Nu am apetit. A spus Majestatea Sa comornicului, care îi servea dejunul. Majestatea Sa cu toate acestea a rămas la masa de lucru.

După amiazi, când s'au prezintat medicii de curte, au întrebat pe Majestatea Sa, cum se simte.

Sunt debil, foarte debil. La ora 6 Majestatea Sa a trecut în camera de dormit. Pe la ora 8 și jumătate monarhul și-a perdut conștiința, iar la 9 ore a decedat rostind ultimele cuvinte: *Sunt obosit.*

Cu trei zile înainte de decedare s'a prezintat la Majestatea Sa nunțiul papal, care i-a predat binecuvântarea Papei. În fie care zi se oficia s. liturgie la capela curții regale din partea preotului Hofburg, la care lua parte și Majestatea, care înainte dea trece la cele veșnice a primit s. cuminecătură din partea episcopului Seidl.

FOIȚA.

Cuvântare

rostită în biserica catedrală din Blaj, din tristul prilej al trecerii la cele vecinice a Maj. Sale FRANCISC IOSIF I.

In numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sfânt. Amin.

»Singur Dumnezeu e mare fraților mei, și în aceste clipe supreme, când El prezidă la moartea împăraților pământului: cu cât gloria și puterea lor au strălucit mai mult, cu atât dau ei omagiu mai profund Majestății Sale: Dumnezeu dovedește că este ceea ce este, iar omul nu mai e nimic din ceea ce crezut că este.«^(*)

Cu aceste cuvinte de un adânc înțeles începe discursul funebru, ținut la moartea marelui rege francez Ludovic XIV., Massillon, episcopul de Clermont, și a este cuvinte le repet și eu cu acest trist prilej, când se duc la groapă spre vecinică odihnă osemîn-

* Oraison funèbre de Louis le grand, Roi de France, prononcée dans la sainte chapelle de Paris, cfr. Oeuvre de Massillon, évêque de Clermont, tom. I. p. 670 Paris, Tromin Didot frères, 1838.

tele reci ale marelui nostru împărat și rege apostolic *Francisc Iosif I*. Nu știu ce cuvinte mai potrivite a-și afla de introducere la discursul acesta al meu, decât cuvintele marelui francez, cari dacă s'au potrivit cândva, se potrivesc abunăseama acum, când de atâta vreme asistăm la cataclismul lumii, când privim Europa încinsă de flacărele războiului dela un capăt la celalalt, și constatăm cu durere, că moartea seceră sute și mii de victime din toate clasele, din toate gradele societății dela amilul țaran până la principii familiilor domitoare. Majestatea Sa regele nostru, adevărat, că nu poate fi înșirat între victimele nemijlocite ale războiului. Dar e sigur totuși, că a trebuit să sucumbe în urma agitațiilor trupești și sufletești, născute de acest cumplit războiu, cari au zguduit organizmul sau de fer, și au accelerat sfârșitul rodniciei sale vieți. Și astfel și față de dânsul, care părea că stădează timpul fugar, domnind aproape șapte decenii dintr'un tron strălucit, s'a dovedit odată mai mult, că singur Dumnezeu e mare, El, Cărmuitorul vremurilor, Tatăl veacurilor, iar regele: omul, numai e nimic din ceea ce crezut că este.

Aceste clipe de durere îmi servă de prilej să vă arăt, jalnici ascultători, ce ne-a fost nouă celce acum nu mai este. Cel mai bun prilej de reculegere sufletească sunt

tocmai clipele mari, cum sunt și acestea de acum.

Jalnici ascultători! Noi creștinii cinstim puterea regală. Bazăți pe Sfânta Scriptură recunoaștem originea dumnezeiească a acesteia, și astfel nu e mirare dacă persoana Regelui nostru am încunjurat-o pururea cu adâncă venerație. „Bagăți în urechi ceice stăpâniți mulțimea și ceice vă trușiți întru noroadale neamurilor, că dela Domnul s'au dat vouă stăpânirea și puterea dela cel preatnalt, carele va cerceta faptele voastre și sfaturile va cerca“, cetim la Înțelepciunea lui Solomon 6, 34; și iarăși: „Prin mine împărații împărătesc și cei puternici seriu dreptatea“ în Pildele lui Solomon 8, 15; iar în epistola către Romani 13, 1. 2: „Tot sufletul să se supună stăpâniilor celor mai înalte, că nu este stăpânie fără numai dela Dumnezeu, și stăpâniile, care sunt, dela Dumnezeu sunt rânduite, pentru aceea celce se împotrivesc stăpânirii, rânduelii lui Dumnezeu se împotrivesc, iar cari se împotrivesc, judecată șieși vor lua.“ Așadar noi recunoaștem în regi pe locuitorii lui Dumnezeu, pe slugile lui Dumnezeu nouă spre bine, cum zice apostolul, iar de facem rău de izbânditori spre mânie nouă celor ce facem rău, și admitem, că lor trebuie să ne supunem nu numai pentru mânie, ci și pentru cunoștință, cum

Doliul.

Știrea morții împăratului și Regelui nostru a stârnit doliu general în inimile tuturor supușilor. Edificiile publice și de instrucție au fost împavozate cu stindarte îndoliate și au lăsat să se tragă clopotele la toate bisericile din Monarhie.

La catafalcul Majestății Sale au stat în rugăciuni, — afară de mulțimea mare a poporului, care a venit cu ochii cerniți să-și ia ultimul adio dela bunul împărat și Rege — noul nostru împărat și Rege, Carol Francisc împreună cu soția sa Arhiducesa Zita, și mulți prinți din familia regală.

În urma decedării Majestății Sale împăratului rege apostolic, Francisc Iosif, Blajul a îmbrăcat, pe câțva timp, haina de doliu. Îndată ce s'a vestit cazul trist, edificii publice au arborat drapele negre, iar clopotele catedralei au vestit, pe tot timpul de 10 zile, încetarea din viață a monarhului. În ziua înmormântării s'a oficiat în catedrală o liturghie comemorativă, la care au luat parte profesorii cu elevii și reprezentanții tuturor autorităților locale. Cuvântul funebrel a rostit Revssimul domn Dr. Alexandru Nicolescu. După liturghie profesorii și elevii gimnazial s'au strâns în sala de desemn, unde dl Dr. Ioan Raț a apreciat activitatea îndelungată și binecuvântată a augustului defunct. La școala de fete a vorbit dl Aurel C. Gaja, iar la preparandie dl Ștefan Pop. Excel. Sa părintele mitropolit a adus cazul trist prin un cercular special la cunoștința clericilor și a credincioșilor.

— În numele supușilor români din Austro-Ungaria, dl dr. Teodor Mihali a comunicat primministrului Tisza prin comisarul guvernului, contele Bethlen Balázs, următoarea declarație:

„Cu prilejul morții Majestății Sale împăratului și regelui apostolic Francisc

Iosif I, domnitorul atât de iubit de noi toți, exprim în numele partidului nostru și al poporului român din patrie cea mai adâncă durere și cele mai cordiale condolențe. Dr. Teodor Mihali, deputat în cameră, president al partidului național român.

— Episcopii români gr.-catolici Dr. Demetru Radu și dr. V. Traian Frențiu au apreciat în pastorale speciale meritele fericitului monarh, pentru neamul românesc din patrie și biserica sa“.

— Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, la propunerea presidentului Andreiu Bârsan, ș'a exprimat adânc simțite regrete pentru moartea Majestății Sale, sub a cărui sprijin părintăsc s'a înființat și a prosperat „Asociațiunea“. În moțiunea luată, comitetul central și-a exprimat sentimentele de bucurie pentru suirea pe tron a Majestății Sale împăratului și Regelui Carol. S'a luat următoarea hotărâre:

„Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, cu sediul în Sibiu, își exprimă adâncă sa părere de rău la trecerea din viață a *Majestății Sale împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I*, sub a cărui îndelungată și glorioasă domnie și-a luat începutul însoțirea noastră culturală și sub a cărui părintăscă ocrotire a ființat și s'a dezvoltat timp de 55 ani, hotărând, ca sentimentelor sale de profundă durere și ale tuturor membrilor „Asociațiunii“ să le dea expresiune în procesul verbal al ședinței de astăzi, iar, ca semn de recunoștință față de decedatul Monarh și pentru eternizarea memoriei sale binecuvântate, să așeze în sala festivă un bust al Majestății Sale, pe lângă portretul care împodobește încăperile muzeului „Asociațiunii“.

Totodată comitetul exprimă cu prilejul acesta noului Monarh, *Majestății Sale împăratului și Regelui Carol*, omagiile Sale de adâncă supunere, urând din inimă Majestății Sale domnie îndelungată, glorioasă și fericită.

Biroul se autorizează a aduce hotărârea de mai sus la cunoștința Majestății Sale noului Monarh, prin mijlocirea Inaltului Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune“.

Înmormântarea.

În ziua înmormântării s'a oficiat serviciu divin în toate bisericile din Austro-Ungaria, iar instituturile de învățământ s'au întrerupt, pe ziua aceea, prelegerile.

A murit Regele, trăiască Regele.

Pe tronul glorioasei case de Habsburg, după trecerea la cele veșnice a Majestății Sale Francisc Iosif I, urcă la vârstă de 29 ani Arhiducele Carol Francisc Iosif. S'a născut în 17 August, 1887 în Persenblug din familia principelui Otto și soția principesa Maria Iosefa, frate cu moștenitorul de tron Austro-Ungar, Francisc Ferdinand, asasinat în Sarajevo. A studiat mai ales știința militară, ceea ce l'a ridicat, prin succesele abținute la frontul italian, bucovinean și român, la valoarea unui mare strategian.

Noul monarh s'a căsătorit în 1911 cu princessa Zita de Parma, fiica prințului de Parma și Piacenza. Are patru copii, dintre cari moștenitorul presuntiv, ca prim născut, e Francisc Iosif Otto. Noul împărat și rege va figura, ca împărat al Austriei sub numele de Carol I, iar ca rege al Ungariei se va intitula de Carol IV.

Incoronarea va avea loc probabil prin jumătatea primă a lunii Decembrie. Majestatea Sa, luând conducerea Monarhiei, a dat următorul autograf preafalt:

ne povățuește același apostol. Da! Noi știm și urmăm povăța Dlui Hristos: „Dați împăratului ce este a împăratului și lui Dumnezeu ce-i alui Dumnezeu“ (Mat. 22, 21). și tocmai de aceea l'am cinstit pe veneratul nostru cap, purtătorul strălucitei coroane habsburgice: pentru Dumnezeu, din inimă, pentru conștiință.

Dar acest argument e prea general, și prea luat dela izvor, cum am zice. Majestatea Sa regele nostru apostolic Francisc Iosif I. și-a asigurat dragostea și recunoștința noastră pentru titlul mai deosebit, pentru motive mai speciale. Și-a asigurat dragostea noastră pentru calitățile Sale de domnitor, care și-a ocupat tronul cu vrednicie în decursul lungii sale domnii.

Cea dintâi datorință a unui domnitor este să țină la religione, la cultul lui Dumnezeu, și aceasta să o păstreze în sufletul supușilor săi. Fiecare domnitor ar trebui să aibă pururea înaintea ochilor declarația dată în 26 Septembrie 1815 de cei trei suverani ai Austriei, Rusiei și Prusiei, cari au fost încheiat alianța sfântă, că ei monarhii se privesc numai de mandatar ai prevedinței divine spre a cărmui celea trei ramuri ale aceleiași familii, și că nu recunosc alt suveran decât pe Dumnezeu, Hristos, Cuvântul vieții celui Preafalt. Ei și recomandă, în același

timp, popoarelor lor, ca singur mijloc de a se bucura de pace adevărată, să se întărească pe zi ce merge în adevărurile fundamentale ale creștinismului¹⁾. Monarhul nostru a și luat la inimă aceste cuvinte, și în respectarea bisericii, a religiei creștine, a adevărilor religioase a fost pururea cel dintâi.

E cunoscut tuturor spiritul Său profund religios. Acesta l'a îndemnat să meargă în anii 70 ai veacului trecut la Ierusalim, unde s'a închinat în văzul lumii întregi, ca adevărat monarh creștin, în locurile sfințite de urmele dumnezeescului Mântuitor; fapt cu atât mai de relevat, cu cât de secolii monarh din familia habsburgică n'a fost vizitat mormântul sfânt. Acest spirit l'a îndemnat să dea adevărată libertate bisericilor din imperiul Său, putând ele să-și vadă neturburat de misiunea lor apostolică, atunci când în multe alte state era și este la largul său persecutarea bisericii, și se ajunge până și la despărțirea bisericii de stat. Petrecea cu atențiune toate mișcările mari din biserică, și, ca să citez o singură pildă luminoasă, la congresul mondial euharistic din Viena a făcut profundă impresie partea largă și personală, luată de augustul Monarh și în-

¹⁾ Apologie des Christentums von Fr. Albert Maria Weiss O. Pr. »Soziale Frage u. soziale Ordnung« erste Theil p. 318, Herder Verlag a. 1904.

treagă Casa domnitoare la aceste serbări, pecetluind încă odată credința și evlavie Sa profund creștină. Este știut, că în toate momentele mari și decisive ale vieții Sale bătrânul Monarh recurgea pentru înțelepciune la Dumnezeu prin rugăciune smerită. Iată o pildă de adevărat suveran!

Avatul popoarelor nu-i iertat să se folosească decât spre adevăratul folos al popoarelor, zice Fenelon în ale sale directions pour la conscience d'un roi (sfaturi pentru conștiința unui rege) dir. 7. Și în această privință putem zice, că Regele nostru și-a făcut datorința deplin, câștigându-și un titlu deosebit la recunoștința noastră. În lunga sa domnie am fost cruțați atâtea decenii de ororile războiului, bucurându-ne prin cumințenia sa preavăzătoare de-o pace rodnică pe toate terenele vieții publice. Prin legile înțelepte sancționate de dânsul s'au înființat atâtea și atâtea școli, atâtea și atâtea instituțiuni publice, cari au luminat masele dornice de progres, de învățatură; s'au dezvoltat artele frumoase; s'a sporit avutul țării; s'au dezvoltat în măsură uriașă industria, comerțul, statornicindu-se tractate comerciale internaționale în condiții favorabile; s'au introdus în sfârșit atâtea și atâtea reforme salutari, și câte alte lucruri ce nu încep în cadrele unui discurs restrâns. Va

Cătră popoarele mele!

Alături de patria mea și cu popoarele mele stau adânc emoționat și consternat la catafalcul celui nobil domnitor, care a condus destinele monarhiei aproape șaptezeci de ani.

Grația Atotputernicului l-a chemat pe tron în fragede tinerețe și i-a dat putere, ca până la adânci bătrânețe, — neclintit și neînfrânt de grele suferințe omenesti — să se poată consacra exclusiv datorințelor sale indicate de misiunea sa de domnitor și de iubirea fierbinte a supușilor săi.

Înțelepciunea, prevederea și grija lui părintească au așezat temelii statornice conviețuirii pacinice și dezvoltării libere; din mijlocul unor grave turburări și pericole, în vremuri bune, ca și rele, a condus Austro-Ungaria în decursul unui timp îndelungat de pace la acea treaptă înaltă a puterii, pe care azi suportă umăr la umăr cu aliații săi lupta în contra dușmanilor, cari au atacat-o din toate părțile.

Opera lui trebuie să o continui și să o termin eu.

În vremuri furtunoasă mă urc pe tronul cinstit al strămoșilor mei, lăsat mie de nobilul meu antecesor în toată strălucirea sa.

Scopul încă nu este atins; încă nu s'a sfărâmat acea credință deșartă a inamicilor mei, că cu continuarea atacurilor lor vor putea învinge, ba chiar zdrobi monarhia.

Mă simt una cu popoarele mele în acea hotărâre nestrămutată, ca să continui lupta până în sfârșit și până la eluțarea acelei păci, care asigură existența monarhiei și bazele solide ale dezvoltării sale neturburate.

Cu mândră încredere conțez la aceea, că armata mea eroică, sprijinindu-se pe patriotismul plin de jertfă al popoarelor mele, în frățietate credincioasă de arme

cu armatele aliate și cu ajutorul lui Dumnezeu, va respinge toate atacurile dușmanului și va duce războiul la un sfârșit glorios.

Tot atât de neclintită este încrederea mea în aceea, că monarhia mea, a cărei putere zace în soarta comună și nedespărțită a celor două state ale sale, soarte comună înscrisă în legi vechi și din nou pecetluită în lupte și pericole, — va eși oțelită și întărită înăuntru și în afară din acest războiu. Și mă încred și în aceea, că popoarele mele pătrunse de conștiința unității lor și străbătute de un adânc patriotism și unite în hotărârea plină de jertfă de a birui pe dușmanul din afară, vor conlucra și la opera reînnoirii și recăștigării pacinice a forțelor, pentru ca să poată asigura epoca de înflorire internă, de dezvoltare și de consolidare pe seama celor două state ale monarhiei și pe seama provinciilor alăturate la ele, Bosnia și Herțegovina.

Când implor grația și binecuvântarea cerului asupra mea, asupra patriei mele și asupra popoarelor mele iubite, făgăduesc în fața Atotputernicului, că voi fi păzitorul credincios al moștenirii lăsate mie de strămoșii mei.

Voesc să fac tot posibilul, ca să se sfârșească cât mai curând jertfele și grozăviile războiului; doresc să recăștig pe seama popoarelor mele binecuvântările păcii așa, precum va permite onoarea armelor noastre, interesele de existență ale statelor mele și ale credincioșilor noștri aliați și încăpăținarea inamicilor noștri.

Voesc să fiu domnitorul drept și plin de iubire al popoarelor mele, doresc să respectez constituția și legile. Voi veghea cu grije asupra egalității de drepturi. Silințele mele statornice le voi îndrepta spre promovarea binelui moral și spiritual al popoarelor mele, spre scutul libertății și ordinii de drept și întracolo, ca să

asigur pe seama membrilor muncitori ai societății rodul muncii lor cinștite.

Moștenirea scumpă primită dela antecesorul meu este alipirea și încrederea reciprocă între coroană și popor. De aici voi împrumuta puterea de lipsă întru îndeplinirea îndatoririlor misiunii mele mărețe, dar grele, de domnitor.

Cu încredere în forța inepuizabilă de viață a Austro-Ungariei și străbătut de iubirea adâncă, ce o simt față de popoarele mele, pun viața și toate puterile mele în serviciul acestui scop măreț.

Viena, 21 Noemvrie 1916.

CAROL m. p.

Contele Ștefan Tisza m. p.

Cercularele

I. P. S. Sale arhiepiscopului Victor Mihályi și a episcopului Dem. Radu, adresate credincioșilor, din prilejul morții Maj. Sale FRANCISC IOSIF I.

Capii bisericii noastre, prin cerculare îndoliate, au adus la cunoștința credincioșilor vestea tristă, ce ne-a izbit pînă în trecerea la cele vecinice a împăratului-rege *Francisc Iosif I.*

Dăm în întregime cerculara Escel. Sale Victor și a P. S. S. Radu:

„Providența divină împărtăși popoarelor de sub blândul schiptru al Maiestății Sale Francisc Iosif I. Împăratul Austriei și Regele Apostolic al Ungariei, toate bunătățile domniei statornice, lungindu-i zilele până la anul al 87-lea al vieții neobosite, susținându-l în deplină putere până în anul 68-lea al domniei peste provinciile ereditarii ale Austriei, și dăruindu-i să se poată bucura până în anul al 49-lea de fructele împăcării, carea știuse a și-o mijloci prin aceea, că amăsurat tradițiunii antecesorilor glorioși, primii legătură de rege încoronat al Ungariei.

Răstimpul acesta de domnie îndelungată l-a putut inaugura cu glasul poruncitor al celui ce are drept de-a comandă, și se așezară valurile turburate ale patimilor, se făcû liniște în țară, și părinții noștri cu îndelete își văzură de lucru, ca și ei să poată fi părtași bunătăților vremilor de pace.

În zilele acestei domniri îndelungate se iviră cele mai mănoase fructe ale progresului, de care ne lăudăm pe terenul deșteptării intelectuali; comerțul și industria luară sbor până aci nepomenit, bunăstarea temporală se făcu moștenire de obște și staturilor mai de rând ale cetățenilor.

Ca patron suprem al bisericilor din țerile coroanei Sfântului Ștefan, Maiestatea Sa, acum adurmitul Rege Apostolic, ținu să ocrotească și biserica noastră, înălțând dieceza Făgărașului la gradul de arhiepiscopie, și restituind aceleia titlul cu demnitatea metropoliei de Alba-Iulia. Aceasta o închiegă într-o provincie bisericească, alăturând cătră dânsa ca sufragană dieceza Oradei mari, scoasă de sub iurisdicțiunea, căreia era supusă până atunci, și întregindu-o cu diecezele din nou așezate a Gherlei și a Lugojului.

fi de datorii istoricului imparțial să fixeze toate lucrurile acestea și să constate cătră parte a avut în ele suveranul defunct. Eu unul cred, că a avut nu mică parte, pentru că inima Lui bătea caldă pentru binele popoarelor, încredințate cărmuirii Sale.

În ce ne privește pe noi Români din patria ungară, avem să-I fim recunoscători pentru că Lui își datorese existența cele două metropolii române, prin înființarea căroră s'a promovat așa de mult cultura religioasă și națională a poporului nostru, și tot Lui își datorește existența Asociațiunea pentru literatură și cultura poporului român, simbolul culturii noastre specifice, a caracterului nostru etnic nefalsificat.

Marele Massilon observă, că proba cea mai puțin echivocă a unei virtuți solide este adversitatea: sunt loviturile sortii. Urcarea pe tron a repausatului în Dl Rege apostolic în vrâstă de 18 ani, în timp de revoluție, în anii 48, și încheierea vieții Sale abuciumate iarăși în timp de războiu mondial, sunt parecă o dovadă luminoasă, că acest suveran n'a fost cruțat de loviturile sortii în întreg decursul vieții Sale. Avea! Bunul Dumnezeu l-a pus la probă grea virtutea sufletului, ca a nimeni altuia, mai ales prin loviturile grele familiare ce l-au sfașiat sufletul în atâtea rânduri. Destul să amintesc moartea

misterioasă a fiului Sau Rudolf la Mayerling, asasinarea scumpei Sale consoarte Elisabeta în orașul Geneva, atentatul la viața Sa proprie în Viena, moartea tragică a fratelui Sau Maximilian în Mexico, și'n urmă omorârea mișelească a arhiducelui Francisc Ferdinand, sprijinul bătrânețelor Sale. Nu l'a cruțat deci Dumnezeu, ci l'a batut cu sbicul de foc al suferințelor, și ceea ce e de mirat, Regele a știut să sufere ca un erou, cu suflet ne'nfrânt, fără să murmure cătuși de cât. S'a supus deplin voinții lui Dumnezeu, adorându-i planurile înțelepte și asigurându-și prin asta răsplata vecinică făgăduită eroilor, cari înfruntă vijeliile cu fruntea ridicată. Noi l-am admirat în tăcere tîria sufletească și-am lăudat pe Domnul, care ne-a dat astfel de pilde de eroism.

Iată cine a fost marele nostru Rege, jalnici ascultători. În cadrele unui discurs scurt nu pot să mă estind și la alte momente din viața marelui suveran, cum ar fi generositatea Lui fără părche, în a distribui ajutoare celor lipșiți, fragerimea sau gingășia sufletului Său, și altele. Mă îndestulesc cu cât am spus. Dumnezeu sa-L odhnească cu sfîștii săi și cu ei sa-L numere întru împărăția sa. În veci aminarea Lui Amin.

Dr. Al. Nicolescu
vicariu general arhiepiscopesc.

Ingrijirea părințească de patron suprem asigură bisericii acesteia de ritul grecesc condițiunile de existență, și-i dă prilej cu având spre dezvoltare conformă naturii ei și amăsurată așezămintelor Sfințelor Canoane.

Se cuvine drept aceea Venerat Cler și Popor Credincios! ca din îndemnul adormirii în domnul a Maiestății Sale a Preaînduratului Patron Suprem al Bisericii noastre, noi încă cu inimă plină de pietate și gratitudine să dăm expresiune durerii ce ne cuprinde, pentru că perdurăm pre acest bun Părinte și Domnitor glorios.

Disponem drept aceea următoarele:

1. Până la ziua îngropăciunii Maestății Sale a repausatului Împărat, a Regelui Nostru Apostolic Francisc Iosif I., care zi se va ști din foile publice, în fiecare biserică parohială și în filie să dați semn de jale cu trasul olopotelor la amiază.

2. Întru odihna sufletului Maiestății Sale să faceți acum câte-o sfântă liturgie împreună cu părastas în fiecare biserică parohială, precum și în biserică filială, la care funcțiune lugubră sunt de-a se invita autoritățile publice ale comunei, iară pruncii școlari cu învățătorii în frunte se vor înfătoși la aceea Sf. Liturgie și Părastas, și în ziua aceea vor fi scutiți dela prelegeri.

Domnul Dumnezeu să așeze sufletul adormitului său serv Împărat și Rege Apostolic Francisc Iosif I., unde toți dreptii se odihnesc! Indurarea lui Dumnezeu, împărăția cerurilor și iertarea păcatelor dela Hristos împăratul cel fără de moart și Dumnezeu nostru să-i cerem! În veci pomenirea lui!"

Oradea-mare, din ședința consistorului arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în 22-9 Novembre 1916.

Dr. Victor Mihályi *Iuniu Br. Micu*
Arhiep. și Metrop. de protonotar consist.
Alba-Iulia și Făgăraș.

*

„Cutremuratu-s'au în lung și larg întinsele hotare ale monarhiei habsburgice de prea trista și fulgerătoare veste, cumcă Majest. Sa Francisc Iosif I. împăratul Austriei și regele Apostolic al Ungariei, în ziua de 21 Noemvrie 1916 st. n. și-a dat sufletul în mâinile Creatorului.

Subt neîndurata povară a legii de obște la vârsta venerabilă de 87 de ani, se coboară Augustul Defunct de pe Tronul glorios al Habsburgilor, dela a cărui înălțime a cărmuit timp de 70 de ani, destinele popoarelor adunate și într-o nedespărțită monarhie încheigate împrejurul său. Rari sunt muritorii și poate încă și mai rari domnitorii, cărora dat le este a ajunge în deplinătatea puterilor o limită de vârstă așa de mare. Și cu toate acestea nespună ni este jalea acuma când privirea trebuie să ni-se oprească la recele coșciug al acestor auguste rămășițe pământesti, pentru că adâncimea pierderii o știm socoti și o simțim mai vârtos după mărimea celui ce, din șirul viilor, s'a mutat dela noi.

Sub domnia lui, monarhia habsburgică s'a afirmat în fața lumii drept un focar puternic, de unde neconținut pornindu-se bogate raze de lumină, de căldură, de viață, s'au produs rodirile cele scumpe ale civilizațiunei creștinești în toate direcțiile ținute de neamurile umblătoare pe pământ. Patria noastră iubită, Ungaria, tot în timpul acesta câștigându-și libertatea mișcării, s'a putut avânta întru propășirea sa până spre culmile acelea unde dreptul de stare și totodată de nouă avântare se cuvine numai țărilor, cari se pot mândri întru neîncetată înflorirea lor. Și niciodată lumea n'a văzut în podoabă mai mare strălucirile sfinte corone ungare, decât atunci când greutatea ei s'a răzimat pe capul Apostolicului său Rege Francisc Iosif I-ul.

Alătura și pe întrecute cu celelalte neamuri, neamul românesc de sub aceeaș glorioasă oblăduire habsburgică tot așa în timpul acesta s'a pornit spre propășire îmbucurătoare: feluritele sale instituțiuni bisericesti, școlare, economice și culturale, luptând cu mari greutăți, s'au dezvoltat mereu și sporind și-au luat avânt de înflorire mai mult ca ori și când. Îndeosebi însă noi Românii gr.-cat. vom păstra în toate timpurile cu cea mai mare evlavie pomenirea acestui bun Domnitor. Pentru că noi lui îi datorim cu neperitoare recunoștință renașterea și înălțarea Bisericii noastre prin înzestrarea și cu două episcopate noi, prin restabilirea St. Metropolii și deodată prin constituirea ei în provincie bisericască de sine stătătoare și dependentă singur numai dela Scaunul Apostolic al Sf. Petru.

Cu dreptate este așadară ca și jalea noastră adâncă și sinceră deopotrivă să se arate cu a tuturor concetățenilor noștri. Și astfel aducând și pe această cale prea trista veste la cunoștința Veneratului cler și a iubitului nostru popor credincios dispunem următoarele:

1. Până în ziua înmormântării odată în zi, la amiază, se vor trage clopotele la toate bisericile din dieceză.

2. În ziua înmormântării, care va fi în 30 Noemvrie, în fiecare biserică parohială se va celebra sf. Liturgie cu parastas întru odihna sufletului Augustului repausat. La această jalnică solemnitate sunt de a se invita și autoritățile civile și militare din loc. La aceea au să fie de față și școlarii dela institutele noastre de învățământ din loc. După terminarea sfinteii ceremonii școlarii vor fi conduși în corpore în sala de învățământ unde se va ținea serbare școlară cu cuvântarea asupra întristatului eveniment al zilei. După aceea în aceeaș zi se va da școlarilor vacanță.

Astfel rugându-ne și cerșind mila preabunului Dumnezău pentru odihna sufletului credinciosului său servitor, — cu toată evlavia lăsăm să urmeze spre încheiere următoarele cuvinte mișcătoare din Testamentul său, așa precum le-am citit în foaia oficioasă:

„Iubitelor mele popoare le rostesc mulțumită pentru dragostea și loialitatea aceea, care au dovedit-o față de mine și Casa mea atât în zilele cele bune, cât și în cele grele. Scumpă a fost inimei mele această alipire și din aceea mi-am împrumutat putere întru împlinirea datorințelor mele de domnitor. Păstrați aceste sentimente patriotice și față de urmașul meu.

Cu sentimentele adânc simțitei mele recunoștințe pentru vitejia și supunerea lor loială îmi aduc aminte și de armata și de flotila mea de rășboin. Învingerile lor, de bucurie și de mândrie, iar nenorocirile, cari fără vina lor le-au ajuns pe ele, de durere și de întristare au umplut inima mea. În acest spirit excelent, care totdeauna a însuflețit armata, flotila și ambele mele honvezimi, văd eu chezeșia încrederii mele, că precum eu, așa și urmașul meu, totdeauna poate conta la ele. Francisc Iosif I. m. p.“

În veci pomenirea Lui.

Dat în Oradea-mare, la 23 Nov. 1916.

Episcop Dem. Radu.

Nota de pace a puterilor centrale către statele inamice. —

După aproape trei ani de rășboiu, ce a secerat milioane de vieți și a vărsat miliarde din vistieriile statelor, o partidă beligerantă, conștie de succesele ce le-a obținut față de dușmani, vine și face, în mod concret, propunerile de pace, prin cari s'ar curma ravagiile măcelului actual. Puterile centrale, cari poartă rășboiu de apărare, după rezultatele avute pe toate fronturile, luptându-se pe teritoriul inamicilor, fiind convinse, că soarta rășboiului nu se poate schimba în favorul ententei, ca învingătoare vin cu propunerile de pace.

De aceea orice continuare în distrugerea vieților și averilor, se dovedește de sădarnică, ca și orice crimă adusă contra civilizației. Convingerea și nădejdea, că acestea vor afla primire și la partidă inamică, au elevat ideea guvernului vienez, ca în conștălegere cu guvernele statelor aliate, să facă încercări deschise și loiale la puterile dușmane, pentru a începe schimbul de idei, ce formează drumul păcii. Guvernul Austro-Ungariei, Germaniei, Turciei și Bulgariei au înaintat statelor inamice, prin represintanții statelor neutrale, o notă în care arată, că sunt aplicate pentru începerea tratativelor de pace.

Totodată puterile centrale prin notă specială, au făcut cunoscut și Papei dorințele lor de a începe negocierile de pace, pe care îl roagă să-și pună tot serviciul pentru reușita păcii.

Puterile centrale, prin aceste demersuri au dovedit, din nou, în mod eclatant, că nu sunt străine de a relua firul de aur din care se țesă pacea. Așteptăm răspunsul ententei, care de va fi negativ, puterile

**Semnați pentru împrumutul al
V-lea de rășboiu!**

centrale nu vor fi vinovate și responsabilă de viețile și averile prădate, ca ele se pregătescă calea dureroasă a păcii.

Biroul de presă al ministeriului nostru publică următoarea notă a *Austro-Ungariei, Germaniei, Bulgariei și Turciei*:

O mare parte a lumii e devastată deja de aproape doi ani și jumătate, de cel mai cumplit războiu, pe care istoria l-a cunoscut vre-odată. Catastrofa aceasta, pe care n'a fost în stare să o oprească legătura civilizației comune de o mie de ani, atacă bunurile cele mai prețioase ale omenirii și amenință cu prăbușire progresul intelectual și material, care a fost mândria Europei, în zorile veacului al XX-lea. În lupta aceasta *Austro-Ungaria* și aliații ei: *Germania, Bulgaria și Turcia* au dat dovadă de forța lor neînvingibilă. Au realizat succese puternice față de contrarii, superiori ca număr și muniții de războiu. Rândurile noastre stau neclintite față de atacurile mereu repetate ale trupelor inamice. Atacul ce a venit mai pe urmă din Balcani a fost înfrânt repede și victorios. Aceste evenimente din urmă dovedesc, că continuarea războiului nu poate înfrânge forța lor de rezistență.

Din potrivă, întreagă situația ne îndreptățește la speranța nouilor izbânde. Cele patru puteri aliate, au trebuit să ia armele pentru apărarea existenței și a liberei lor dezvoltări naționale. Nici faptele glorioase ale trupelor noastre nu au schimbat caracterul luptei noastre. Nu am pierdut din vedere nici pe un moment faptul că respectul pentru drepturile celorlalte națiuni nu e în contradicție cu drepturile lor proprii și cu interesele lor juste. Nu vor să zdrobească, sau să nimicească pe dușmanii lor.

În conștiința puterii lor militare și economice, pregătiți, la caz de necesitate, să continue până în sfârșit lupta, ce li-s'a impus cu forța, sunt pătrunse de dorință, ca să previe vărsarea de sânge pe mai departe și să termine grozăviile războiului. *Puterea celor patru aliați propune începerea cât mai grabnică a tratativelor de pace.*

După convingerea lor, proiectele ce le-ar aduce cu sine la aceste tratative, cari vor să asigure cinstea, existența și libertatea de dezvoltare a popoarelor lor, ar servi ca bază potrivită pentru restabilirea păcii.

Dacă, în butul acestui ofert de pace și înțelegere, lupta ar decurge mai departe, cele patru puteri aliate, sunt hotărâte, să-o continue până la sfârșitul victorios. Declinăm însă în mod solemn dela noi responsabilitatea, înaintea omenirii și a istoriei.

Guvernul cezaro-regesc are onoare, prin mijlocirea Escelenței Tale, de-a ruga comunicarea acestei note guvernului, ce vă aparține.

Nota aceasta s'a comunicat puterilor beligerante, prin reprezentajii statelor neutre.

Vom reveni!

Majestatea Sa împăratul-rege Carol, a adresat armatei teritoriale și maritime următorul ordin, cu prilejul cererii de pace: Ajutorul lui Dumnezeu, vitejia și rezistența voastră și a aliaților noștri

fideli au produs o astfel de situație, care învederează învingerile noastre definitive. Conducându-se de nizuința să redau trupelor mele eroice în aceste timpuri grele, binecuvântările păcii, Eu și distinșii mei aliați, am făcut încercări pentru restabilirea păcii onorifice. Implor ajutorul lui Dumnezeu, să-mi binecuvinte pașul acesta. Sunt convins, că și pe mai departe vă veți lupta cu acelaș eroism până la încheierea păcii sau până ce dușmanul va fi zdrobit deciziv.

Decembrie 12.

Carol.

Împăratul Wilhelm a edat următorul ordin de zi către armată:

OSTAȘI!

Conștiu de învingerea eluptată prin eroismul vostru, Eu și domnitorii statelor aliate, am înaintat dușmanilor noștri propuneri de pace. Ajungerea scopului prefăcut încă nu e decisă, cu ajutorul lui Dumnezeu trebuie și pe mai departe să rezistați dușmanului și să-l învingeți.

Vilhelm Imperator-rex.

Trupele aliate au ocupat Bucureștii, Ploceștii și Sinaia. — Cu datul de 6 Decembrie primim următorul comunicat oficial: Am ocupat Bucureștii, Ploceștii și Sinaia.

Agenția „Wolf” comunică: Am ocupat Bucureștii, din care prilej Împăratul Wilhelm a ordonat să se arboreze drapele în Prusia și Elzacia-Lorena și să se tragă clopotele.

În Grecia s'a decretat mobilizarea generală. — „General Anzeiger” află din Lugano: Guvernul grecesc a ordonat mobilizarea generală a armatei eline.

Informațiile de ziare vestesc, că mobilizarea armatei eline e un protest contra ententei, care a pretins dela guvern și regele elin să puiă la dispoziția armatei toate armele și munițiile. Pretensiunea ententei a fost respinsă atât de guvern cât și de rege. La aceasta ententa a început debarcarea de trupe în Pireu, dând ansă la conflicte grave cu trupele eline.

REVISTE.

Austria. În Austria ministrul-prezident, contele *Stürgkh* a fost omorât cu un gloante de revolver de un ziarist austriac *Fr Adler*, pe motivul, că el ar fi cauza de reichsratul austriac nu se poate întruni. S'a dovedit, că fapta a fost a unui om exaltat, și nu e în nici o legătură cu chestiile dela ordinea zilei. S'a și dat cu de grabă uitării, iar în fruntea noului guvern austriac a fost numit un alt ministru-prezident în persoana d. *Koerber*. Acesta a reluat imediat tratativele cu toate partidele politice austriace și este speranță, că reichsratul se va întruni în Viena încă în luna lui Ianuarie.

Anglia. Catastrofa României a provocat în toate statele ententei uriașe tulburări. În parlamentele și ziarele franceze și engleze se fac comentării

aprinse desastrului statului dunărean, iar guvernelor imputări de neptință și netrebnicie. Surescitarea spiritelor a provocat în Anglia criză de guvern. Ministrul-prezident *Asquit* și-a prezentat regelui dimisia, care a și primit-o. În locul lui a fost numit *Lloyd George*, mâna de fer, care și până acum a trecut ca cel mai încăpăținat adict al războiului. Noul ministru-prezident englez își va completa lista ministerială încă în zilele aceste.

America. În America s'a ales noul prezident pe un period de 4 ani în persoana presidentului de până acum, *Wilson*. De contracandidat a figurat reprezentantul partidului republican *Hughes*, care a căzut față de *Wilson*, reprezentantul democraților, de abia cu câteva voturi. Lupta dintre cele două partide a fost fără seamăn de crâncenă și presa engleză, în ziua alegerii a colportat știrea, că *Wilson* a căzut față de *Hughes*. Știrea a fost desmintită apoi. E de notat, că *Hughes* a fost susținut de *Roosvelt*, fostul president al republicii statelor unite americane și prin urmare un fervent adict al politicii de intervenire în războiu.

Grecia. Dintre statele așa zise neutrale niciunul nu a avut atâta de îndurat, ca Grecia. Taiată de către puterile centrale și extradată cu totul capriciilor ententei, Grecia a trebuit să treacă prin crize interne și torturi, cum nu are seamăn în istoria popoarelor moderne. Regele *Constantin*, hotărât să păstreze neutralitatea țării sale, s'a opus cu o rară bărbăție celor mai violente încercări de a se amesteca în războiul complit pe partea ententei, deși nici viața nu-i era asigurată pentru atitudinea sa într'adevăr eroică. Ententa câștigând pe partea sa pe fostul ministru-prezident *Venizelos*, l'a recunoscut pe acesta ca o căpetenie aparte și l'a însărcinat cu formarea de trupe voluntare grecești, pe cari să le pună la dispoziția generalului *Sarail*, spre a lupta la Salonic împotriva lui *Makensen*. La ordinul aliaților săi a și declarat *Venizelos* războiu Bulgariei, deși de abia câteva mii de voluntari a putut acvira pe seama trupelor franceze. Regele *Constantin* a rămas pe lângă toate acestea constant și poporul grecesc s'a strâns cu credință în jurul lui. Pilda și desastrul României a făcut, ca grecii să fie și mai cu minte și să se opună cu toate puterile ententei atotcupitoare.

Văzând Franța și Anglia, că Grecia nu e aplicată să ia parte la război pe partea lor, pe de altă parte temându-se, că la un eventual desastru oștirea grecească, poate lovi în coaste oștirile aliaților, a pretins dimiterea ambasadurilor statelor central-europene, ceea ce s'a și întâmplat. Ambasadorii austro-ungar, german, bulgar și turc au părăsit Atena. Pe urmă admiralul francez *Fournet*, a pretins în numele guvernului său, ca Grecia să extradee toate bateriile și munițiile sale, ceea ce regele Constantin a denegat. Fiind pe urmă prinși mai mulți aderenți de ai lui Venizelos și iscându-se lupte de stradă între miliție franceză și greacă, adicții francezi și englezi s'au refugiat pe vapoarele, ce staționau în portul Pireu și *Fournet* a blocat toate porturile grecești. Deslănțuirea evenimentelor din Grecia pot se aduce în tot momentul surprize dureroase pentru ententa.

*

Rusia. Svonurile de pace separate ale Rusiei cu puterile centrale au provocat și în Imperiul moscovit criza de cabinet. Ministrul prezident *Sürner* a demisionat și în locul lui a fost chemat *Trepov* în fruntea afacerilor țării. *Trepov* a declarat, că este autorizat a spune, că aliații Rusiei au promis aceleia Constantinopolul și strimtorile dela Dardanele. Poporul rusesc știe deci pentru ce luptă și nu va depune arma până ce nu va eși biruitor.

Războiul european.

Invaziunea României în Ardeal a fost de scurtă durată. De abia două săptămâni dacă a ținut delirul unei cuceriri ușoare, cum se întâmplase cu Bulgaria, căci îndatăce au sosit trupele germane și ale noastre, inamicul a curățit locul într'o fugă remarcabilă. Oștirile generalului *Falkenhayn*, cari operau în Ardeal, după un plan binechibzuit au curățit în câteva zile terenul. La Sibiu trupele române au fost complet impresurate. Generalul *Krafft von Delmensingen* a luat cu o divizie prin creeri munților și le-a eșit tocmai în spate la pasul Turnului-roș. Bătălia a fost decisivă. Resturile armatelor române, cari s'au putut refugia, au scăpat de abia pe văile neumblate ale Carpaților. Multe grupuri de soldați răsbți de foame și frig s'au predat și așa. Celelalte s'au retras cu o iuțală de nedescris spre Brașov, unde bătute au trecut prin pasul Timișului în Muntenia.

Armatele generalilor *Kövess* și *Arz* au alungat într'aceea detașamentele române din Săcuime, cari s'au retras în munți, la graniță.

Curățit odată Ardealul de inamic, operațiunile trupelor noastre au urmat cu energie. La toate pasurile s'au încins lupte vehemente, iar inamicul a fost silit mereu să se retragă. Oștirile noastre au cuprins în curând Predealul, Azuga, Bușteni; pe Olt Căineni și satele spre Râmnicul-Vâlcei; la Bran Rucărul, Dragoslavele; iar în valea Jiului după crâncene hârțueli au intrat în Târgul-Jiu. Lupta dela Târgul-Jiu a fost catastrofală pentru oștirea română. La câteva zile după înfrângerea inamicului oștirea generalului *Falkenhayn* intră în Craiova și taie linia de retragere a oștirii generalului *Culcer* dela Orșova. În acelaș moment generalul *Mackensen* trece pe la Turnu-Severin și în alte puncte Dunărea și se împreună cu oastea generalului *Falkenhayn* lângă Slatina la Olt. De aci înaintarea trupelor noastre merge repede. Oștirea română se retrage în cea mai completă disordine. Cade Râmnicul-Vâlcea, Curtea-de-Argeș. La Alexandria intră trupele bulgărești, iar la Svistov trec alte trupe turcești-bulgărești. La Argeș să dă o nouă luptă între trupele germane și române. Aceste din urmă sunt complet distruse, lăsând pe teren o mulțime de prizonieri și tunuri. Lupta dela Argeș a pecetluit soarta capitalei, a Bucureștilor. În aceeaș zi au intrat trupele noastre în Sinaia, Ploești, București, pe cari oștirea română le-a evacuat, căutând scăparea spre nord, în Moldova. Trupele germane sunt pe urma inamicului, care în munții Moldovei se apără încă împotriva generalilor *Arz* și *Kövess*.

De pe celelalte fronturi nimic remarcabil nu e. La Verdun francezii au avut câteva succese locale, întrucât au reocupat fortărețele *Vaux* și *Doumount*. Pe frontul dela *Somme* ofensiva franco-engleză n'a adus roadele dorite de ententă. Oștirile inamice au făcut unele progrese, dar sunt departe de a putea arăta vre-un succes remarcabil. Frontul german s'a dovedit și aci de inexpugnabil și elanul trupelor germane au înădușit orice succes de vre-o importanță strategică.

Pe frontul italian aceleas ofensive inamice, despre cari comunicatele noastre oficioase anunță nesuccese după nesuccese. Ofensiva cea din urmă dela *Isonzo* a fost una dintre cele mai sângeroase și afară de miile de morți și răniți, succes deosebit pentru Italiani n'a avut.

Pe frontul rusesc nu s'a petrecut acum dela ofensiva lui *Brusilov* din Bucovina nici un eveniment vrednic de însemnat. E liniște completă și se pare, că perderile rusești au fost din cale afară mari, ca să poată fi cu ușurință completate în curând.

În Macedonia ofensiva generalului *Sarrail* de abia a început și e deja pe sfârșite. Trupelor sârbești și franceze le-a succedat ce e drept să ocupe *Monastirul*, dar aci s'au și oprit.

Al cincilea împrumut de război.

Pentru acoperirea cheltuelilor enorme împreunate cu războiul, statul ungar ia un nou împrumut intern, la care e datorința fiecărui cetățean a semna cât numai îi stă în putință.

Subscrierea împrumutului (notarea obligațiilor de împrumut de război) durează treizeci de zile: *dela 23 Nov. până în 22 Decembrie* incluzive. Obligațiile sunt de 50, 100, 1000, 5000 și 10,000 coroane, ceea ce în limba financierilor se numește: obligații de valoare nominală câte de 50, 100, 1000, 5000 și 10,000 coroane. »Valoarea nominală« de 100 coroane înseamnă, că în obligație stă scris valoarea de 100 coroane, adică: obligația e de 100 coroane. Dacă e scris că e de 5000 coroane, are valoare nominală de 5000 coroane. Atâta îi plătește statul proprietarului obligației, dacă ministerul de finanțe abzice împrumutul.

Obligațiile aduc camete de 6 procente după valoarea lor nominală, ceea ce vrea să zică, că dobânda după o obligație de valoare nominală de 100 coroane face la an 6 coroane. Fiindcă însă, cum arată punctul 5, pentru o obligație de 100 cor. se plătește mai puțin de 100 coroane, obligațiile de fapt aduc un venit nu de 6 procente, ci de 6.2 procente. După aceste hârtii de valoare statul plătește camete *decursiv*, începând din 1 Nov. anul curent, în fiecare an la 1 Maiu și 1 Nov., deci în două rate decursiv. Dobânda dintâi o primești prin urmare deja la 1 Maiu 1917. După camete ai să mergi în persoană, tot după fiecare jumătate de an, ori se trimiți pe cineva acolo unde ți-ai cumpărat obligațiile, ducând cu tine obligația, iar în acest loc dintre cvitanțele înainte alăturate obligației — cari se numesc cupoane — despre cametele după o jumătate de an, se taie couponul, care se referă la cametele es-pirate, îți plătesc în schimb dobânda

și își reînapoiesc obligația. Cupoanele se schimbă și la perceptorat ori la caselle postei.

Statul plătește proprietarului obligației cametele obligației de războiu, întocmai ca în caz de abdicere prețul capitalului obligației de războiu, fără să detrage deloc vre-o dare, pentru timbre ori alte taxe, fie ele acum prescrise sau introduse în viitor la noi în Ungaria.

Dacă am cumpărat hârtiile de valoare: obligațiile de împrumut de războiu căpătăm dela locul de subscriere despre banii plătiți o cvitanță (recunoștință de cassă). După un timp scurt apoi, în schimbul cvitanței, cumpărătorul tot la același loc, unde a plătit banii, va căpăta *însași hârtia veritabilă de valoare, așa-numită obligația.*

Informațiuni.

Cătră cetitori. După un interval de peste două luni, sîntem iarăși în situația de-a scoate ziarul. În vremea cât am fost la Oradea-mare, reslățiți unii și la Beiuș, neavînd ajutorul permanent al Tipografiei noastre seminariale, nu am putut scoate foaia, deși din multele scrisori ce am primit, înțelegeam, mai mult ca ori-cînd, insistența cetitorilor, cu care reclamau reapariția ziarului.

Acum, că ziarul nostru și-a suspendat apariția, pe un interval relative scurt — din cauze independente de noi — cetitorii au putut să se convingă pe deplin, cât de necesar le era acest organ de publicitate.

N'am făcut nici odată o meserie din scrisul nostru, ci am muncit în credința, că ne împlinim datoria față de biserică și poporul credincios.

În această credință noastră, am fost sprijiniți de entuziasmul cald al unora, și de indiferentismul rece al altora.

Acum, cînd continuăm munca începută, și o facem aceasta în împrejurări atât de grele, apelăm la toți sprijinitorii ziarului nostru, cerându-le concursul și dragostea și pentru mai departe.

Apelăm, de asemeni, și la restanțierii nostri, rugându-i să-și îndeplinească datoria față de ziarul ce-l scoatem, cu multe jertfe.

Redactarea acestei foi nu este o chestie de pâine pentru

nimeni. Ea poate să apară, sau poate fi sistată ori cînd. Totul depinde dela sprijinul cetitorilor.

Acum, că ne apropiem de sfârșitul anului vechiu și de începutul celui nou, cetitorii nostri — sprijinitori și restanțieri deopotrivă — au prilejul de a dovedi cu fapta, dacă știu să sprijinească după vrednicie, un organ, care a apărut cu credință, cele mai vitale interese ale bisericii noastre.

Dumnezeu să ne ajute!

A sosit congrua pe sem. II. 1916. Dl. ministru reg. ung. al cultelor și instrucției publice cu scrisoarea sa de datul 18 noiembrie 1916 Nr. 127945 a asignat la mîna ordinariatului din Blaj suma de 278,829 cor. sub titlu de întregire congruală pe sem. II. 1916.

Spre știre! Administrațiunea Centrală Capitulară de prezent e cu sediul tot în Oradea-mare, unde s'a refugiat de-odată cu Consistoriul Arhiepiscopesc. Deci orice chestiune de licvidare de bani sau de ajutor material, pentru cruțare de timp, să se adresează din partea veneratului cler, aceleiași Administrații Centrale Capitulare, care își are provizor biroul în palatul băncii »Bihoreana« din Oradea-mare, respective Ordinariatului Arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș tot în Oradea-mare, în palatul episcopiei române gr.-catolice.

Jurămînt de fidelitate noului rege. Întreaga armată a depus jurămînt de fidelitate noului rege Carol. Depunerea jurămîntului s'a făcut pretutindenea cu festivitatea prescrisă, după confesiunea soldaților și cu participarea preoților respectivi.

Deschiderea școlilor din Blaj. În urma unei hotărîri a Preaveneratului Consistor mitropolitan și a Incuviințării Înalțului Minister de culte și instrucțiune publică, școlile din Blaj (gimnaz, preparandie, școala civilă de fete) au fost deschise în 16 Noiembrie a. c. Amăsurat ordinului consistorial pe timpul numit corpurile profesoriale s'au reintors dela Oradea-mare și Beiuș, unde erau refugiate iarăși la Blaj, spre a-și începe activitatea școlară. Deschiderea școlilor a fost adusă la cunoștința elevilor prin un circular special, în urma căruia elevii s'au și prezentat la direcțiunile lor. Pînă în prezent s'au înscris la gimnaz 380 elevi, la preparandie 60, iar la școala civilă de fete 95 și școala elementară de fete 35. În internatul de băieți au venit dintre cei primiți 120 elevi, în cel de fete 36 elevi. — Avizăm pe părinți, să grăbească cu înscrierea copiilor pentru interesul instrucției.

În orașul nostru pe timpul invaziei inamice au fost adăpostiți interimal mai mulți refugiați. Familiile celor siliți să-și părăsească avutul, au fost așezate în seminar și la case private. În tot timpul cât au stat aci, au

fost provăzuți, în mod gratuit, cu mîncări. Refugiații s'au purtat în general cât se poate de corect. Toate edificiile, în cari au fost așezați, au rămas intacte. Pagube, afară de unele mici, cauzate de locuitorii băstinași, în hoare și poame, nu au obvenit. Cu începerea prelegerilor la institutele de învățămînt, viața orașului iarăși și-a reluat firul de mai înainte.

Urcarea ajutorului de războiu. După informațiile primite, cercurile competente se ocupa cu chestia de-a ridica actualul ajutor de războiu, pe care îl primesc familiile luptătorilor. Noua satorire de ajutor, după știrile aosite, se va publica în timp scurt.

Redacția ziarului „Esti Ujság“ din Budapesta V., Kálmán-utca 15 szám, se angajează cu rezolvirea scrisorilor în chestia ajutorului de războiu.

Ziaristic. Redacția ziarului „Revista Economică“ din Sibiu anunță, că deocamdată, pînă la altă dispoziție, își sistează apariția organului; dar speră, să poată sta la dispoziția băncilor noastre pe timpul sezonului publicării încheerilor anuale pre 1916

Noul împrumut de războiu. A apărut prospectul pentru subscrieri la al cincelea împrumut ungar de războiu. Se emit obligațiuni de rentă 6% și obligații de 5 1/2%, amortizabile cu începere dela anul 1922 cu 105 coroane. Indemnăm pe toți cei ce dispun de bani, să-și cumpere astfel de efecte sigure și prin aceasta să ajute în același timp izbînda noului împrumut de războiu.

Din Rusia. Un cunoscut ne comunică următoarea scrisoare primită dela ostași români ajunși în captivitate rusească: Pînă în ziua de azi suntem sănătoși și trăim. Complimente dela Ioan Hațagan, inv. gr.-cat. Lorenz Alexandru (?) stud. în litere. Eugen Iyfanosen, funcționar de bancă, M hail Burde, inv. gr.-cat. Vasile Creța, inv. abs. L. Langa (?) Antoniu Groza, stud. abs. Guzn. Fr. (?) învățător. Iulius Popa inv. Salmoavici Svicu (?) stud. în drept. Victor Laur.

Noua tarifă a trenurilor. Cu 1 Februarie se proiectează introducerea unui nou tarif urcat pentru călătoria persoanelor și transportarea mărfurilor pe tren. Urcarea va fi cu 20—30%.

O groaznică ciognire s'a întîmplat zilele trecute în gara dela Herceghalom. Ciognirea a avut loc între trenul personal, ce pornea din Herceghalom și accelerat ce venia din Viena cu o viteză de peste 90 km. pe oră. Pe urma acestei cumplite ciogniri au rămas peste 70 morți și peste 100 greu și ușor răniți. Din faziunea mașinistului dela accelerat, Vida János, care a scăpat cu leziuni ușoare. — cauza principală a ciognirii e că semaforul n'a arătat că linia acceleratului e ocupată de trenul personal și aceea, că frînile acceleratului funcționau neregulat, ce avea de urmare, că acceleratul mergea cu celeritate de 90—120 km. pe oră.

Groaznicii ciogniri a căzut jertfă și guvernatorul Sârbiei, Taloczi.

Fiecare cetățean să-și țină de datorință patriotică semnarea la împrumutul de războiu!!

Proprietar, editor și Redactor responsabil: **Ioan Saciu.**